

Bibliotheken aan de kust: zijn ze klaar voor de sterke vergrijzing?

Aan de kust is bijna 40 procent van de bevolking ouder dan 55 jaar. In sommige kustgemeenten loopt dat percentage op tot 43 procent en meer. Het Vlaams gemiddelde van het aantal 55-plussers daarentegen zit op een kleine 30 procent. Deze cijfers van 2007 spreken boekdelen: Vlaanderen vergrijst, maar de kust vergrijst nog veel meer én sneller.

Spelen de bibliotheken aan de kust voldoende in op die enorme vergrijzing? Hoe doen ze dat? Hoe willen ze dat in de toekomst doen? Wat zijn de meningen en de ervaringen van de kustbibliothecarissen? Kan het aanbod en de dienstverlening naar ouderen toe meer gestructureerd en verfijnd worden?

Sterke vergrijzing door pensioenmigratie en tweedeverblijvers

De kust wordt gekenmerkt door een sterk verouderde bevolking: een derde van de inwoners is ouder dan 60 jaar. Als we het 'proces van groeiend aandeel van ouderen in de bevolking' meten vanaf 55 jaar zien we een nog sterkere vergrijzing: gemiddeld vier op de tien inwoners zijn 55 jaar of ouder¹. Bovendien steeg het aantal 55-plussers aan de kust in tien jaar tijd twee keer zo snel als gemiddeld in Vlaanderen.

De sterke vergrijzing aan zee komt bijna uitsluitend door pensioenmigratie (i.e. de instroom van ouderen die aan de kust komen genieten van hun pensioen). Maar eigenlijk kan gerust gesteld worden dat de vergrijzing aan de kust nóg meer uitgesproken is. Aan de kust vertoeven namelijk het hele jaar door ook mensen die er een tweede verblijf bezitten (eigenaars van een tweede verblijf zijn niet gedomicilieerd aan de kust en zitten niet in de normale bevolkingscijfers). Zo zijn er meer dan 82.000 tweedeverblijven aan zee, goed voor 27 miljoen overnachtingen waarvan bijna de helft voor rekening van de eigenaars van die tweede verblijven. 75 procent van hen is ouder dan 55 jaar².

55 is de leeftijd waarop heel wat mensen hun beroepsactieve leven stopzetten of op een lager pitje zetten. Verder is 55 jaar ook de leeftijd waarop de gemiddelde Belg of Vlaming de kinderen stilaan uit het huis ziet gaan. Vanaf die

Christian DE LA RUE
Bibliotheekmedewerker OB Damme
christian.delarue@damme.be

leeftijd is er dus geleidelijk aan meer vrije tijd. Vrije tijd waar de bibliotheek in het algemeen en de kustbibliotheek in het bijzonder op kan inspelen, op moet inspelen zelfs, alleen al omwille van de demografische prognoses.

Veel aandacht voor de vergrijzing in de beleidsplannen

De meeste kustgemeenten besteden in hun cultuurbeleidsplannen veel aandacht aan de vergrijzing aan zee. In een aantal beleidsplannen wordt een groter bereik van ouderen door de bibliotheek uitdrukkelijk tot doel gesteld.

Zo hoopt de bibliotheek van Knokke-Heist dat er zo snel mogelijk onderzoek wordt gevoerd naar het al dan niet gebruik van de bib door ouderen. Ook de 'markt' van de tweedeverblijvers is nog onontgonnen gebied. 'Wie deze mensen zijn, is vandaag nog veel te weinig gekend', zo staat te lezen in het cultuurbeleidsplan van Nieuwpoort. Dat deze markt voor bibliotheken nog onontgonnen is, blijkt ook uit een onderzoek van het West-Vlaams Economisch Studiebureau: bijna 90 procent van de tweedeverblijvers zegt nooit gebruik te maken van de bib.

Het huidige aanbod en de huidige dienstverlening naar ouderen toe in de kustbibliotheken is momenteel vrij klassiek: groteletterboeken, luisterboeken, internet- en computercursus-

sen. De boekendiensten aan huis zijn er niet in elke kustgemeente en daar waar ze zijn, bieden ze wellicht meer mogelijkheden.

De kustbibliothecarissen aan het woord

De beleidsplannen besteden aandacht aan de vergrijzing, maar hoe zit het in de praktijk? Wat zijn de ervaringen van de kustbibliothecarissen?

Nodig maar met structuur

Dat een gestructureerd ouderenbeleid nodig is, daar is bibliothecaris Christine De Prest van Blankenberge van overtuigd. "Naar de toekomst toe moet het zeker een plaats krijgen. Momenteel lukt dit nog niet, aangezien we al een vrij uitgebreide jongeren- en scholenwerking

	Procentueel aantal 55-plussers in 1997	Procentueel aantal 55-plussers in 2007	Vershil 1997-2007
Vlaanderen	26,85	29,70	+ 2,85
West-Vlaanderen	28,38	32,23	+ 3,85
Gemiddelde kust	32,27	39,15	+ 6,88
Blankenberge	32,55	40,26	+ 7,71
Bredene	24,69	28,96	+ 4,27
Brugge	29,23	32,64	+ 3,41
De Haan	31,02	39,91	+ 8,89
De Panne	35,69	40,70	+ 5,01
Knokke-Heist	35,54	43,09	+ 7,55
Koksijde	34,68	44,86	+ 10,18
Middelkerke	33,49	41,44	+ 7,95
Nieuwpoort	30,68	40,40	+ 9,72
Oostende	35,17	39,23	+ 4,06

55-plussers aan de kust³

“

Gemiddeld vier op de tien inwoners aan de kust zijn 55 jaar of ouder.

”

hebben, waar heel wat personeelsuren in gaan. Bovendien zijn ouderen moeilijk te bereiken omdat ze zo divers zijn. We gaan in de toekomst de juiste kanalen moeten bespelen om hen te bereiken, en we zouden meer moeten weten komen over hun interesses en behoeften."

Ook Inger Vermeersch van de bibliotheek van Bredene wil de groep 55-plussers structureel gaan bespelen. Alleen weet de bibliothecaris nog niet op welke manier: "We hebben nog niet onderzocht op welke manier we de ouderen beter zouden kunnen bereiken. Ik stel wel vast dat bepaalde onderwerpen de 55-plussers sterk interesseren, onderwerpen in de lokale, heemkundige sfeer. Maar af en toe eens iets organiseren, geeft volgens mij té weinig rendement."

Bibliothecaris Edwin Van Troostenberghe van de bibliotheek van Middelkerke heeft wel al een tactiek voor ogen. "Ik wil geen zogenaamde uitbreidingsactiviteiten organiseren om bepaalde doelgroepen, zoals ouderen, te lokken naar de bibliotheek. Eerst moeten we nagaan wat de noden zijn. Hier in Middelkerke kozen we er resoluut voor om ouderen informatievaardigheden aan te leren, omdat we vernamen dat bij veel ouderen de druk groot wordt om ook met computer en internet te leren omgaan." Lokken om te lokken kan

dus geenszins de bedoeling zijn. "Het moet structureel zijn, en liefst niet al te moeilijk."

Niet echt nodig

De Nieuwpoortse bibliothecaris Evelyne De Pauw heeft niet de middelen om extra inspanningen te leveren naar bijvoorbeeld ouderen toe. Bovendien meent ze dat dit niet echt nodig is: "Ouderen vinden sowieso de weg naar de bib. Als lener is de 55-plusser hier misschien niet zo goed vertegenwoordigd, maar bij activiteiten zijn de ouderen meestal talrijk aanwezig. En het zijn onze trouwste krantenlezers." De bibliothecaris vindt wel dat er zou moeten worden nagedacht om de vereenzaamden aan de kust (beter) te bereiken. "Ik hoor af en toe schrijvende verhalen, van mensen die op pensioenleeftijd naar zee komen en na verloop van tijd hun partner verliezen. Die mensen kwijnen soms helemaal weg. Misschien hebben wij ook daar een taak te vervullen, hoewel de bibliotheek dit niet alleen aankan."

Ook de bibliothecaris van De Panne, Christophe Coffyn, is geen voorstander van een ouderenbeleid: "Specifiek inspe-

len op de vergrijzing behoort niet tot de basisvereisten van de bibliotheek. Ik geef bovendien prioriteit aan acties om de bestaande klanten te behouden, liever dan activiteiten op te zetten om nieuwe gebruikers binnen te halen. De mensen moeten wel weten dat ze terecht kunnen in de bibliotheek, en daaraan kunnen we misschien nog werken." Christophe Coffyn onderscheidt ook twee soorten ouderen: de autochtone ouderen die volgens hem veeleer weinig behoefte hebben aan de bibliotheek of cultuur in het algemeen, en de nieuw aangespoelden die vlot hun weg vinden naar cultuur.

Pensioenmigranten en tweedeverblijvers moeilijk te bereiken

"Pensioenmigranten en tweedeverblijvers zijn heel moeilijk te bereiken", zegt Viviane Rys van de bibliotheek van Koksijde. "Toch zeker in Koksijde: de mensen willen hier met rust gelaten worden en willen niet gepusht worden om aan cultuur te doen." De bibliothecaris beaamt het probleem van de vereenzaming aan de kust bij sommige mensen. De computer- en internetcursussen in de bibliotheek van Koksijde zijn wel een groot succes, maar jammer genoeg staan de pc's op een andere verdieping dan de rest van de bibliotheek.

Makkelijker voor grotere bibliotheken?

De grotere bibliotheken aan de kust, Oostende en Knokke-Heist, hebben duidelijk meer middelen om meer structureel in te spelen op de vergrijzing. "Het is echter niet alleen een kwestie van middelen", zegt bibliothecaris An Cattoor van Knokke-Heist. "Jaren geleden werd in onze gemeente de koepel Vrije Tijd opgericht. Die koepelstructuur - waaronder de dienst toerisme, de cultuurdienst, de bibliotheek, de jeugddienst, de sportdienst en het museum ressorteren - geeft ons de mogelijkheid bepaalde dingen gezamenlijk aan te pakken. Het is dus ook een kwestie van keuze. Onze schepen van cultuur zei een tijd geleden: "De mensen gaan op zondagochtend niet meer naar de mis; we moeten ze op hetzelfde tijdstip bij ons zien te krijgen." En zo is er in Knokke-Heist elke zondag iets te beleven. Niet specifiek voor ouderen, maar door het gekozen tijdstip bereiken we wel veel ouderen." De bibliotheek van Knokke-Heist is zich al een hele tijd bewust van de toenemende vergrijzing aan de kust en overweegt om zelf een onderzoek te voeren naar het gebruik én niet-gebruik van de bib door ouderen. Volgens An Cattoor zijn met name pensioenmigranten moeilijk te bereiken.

In de bibliotheek van Oostende is sinds kort een educatief medewerker aan de slag. Die moet zich onder meer toelegen op de doelgroepenwerking, waaronder ouderen. De bib van Oostende doet wel al langer inspanningen voor de ouderen, maar wil op dat beleid niet het etiket ouderen of senioren kleven. Coördinator Martine Vandermaes: "We willen niet stigmatiseren of de indruk wekken dat we activiteiten exclusief voor ouderen organiseren, maar door

de keuze van het tijdstip of de inhoud van de activiteit kunnen we wel in een bepaalde richting sturen. Zo moet je in Oostende 's avonds niets voor ouderen doen, want dan komen zij niet meer graag de deur uit, maar 's middags kun je wel succes hebben."

De bibliotheek van Oostende heeft ook haar 'Zandletters', een informatie- en mediaproject voor de inwoners van Oostende. 'Zandletters' bestaat uit een netwerk van lokale organisaties die samenwerken rond digitale geletterdheid en participatie. Martine Vandermaes: "En daar komen ook veel ouderen op af, samen met anderstalige nieuwkomers. Ik stel vast dat de ouderen vaak blijven hangen en de bibliotheek verder gebruiken als ontmoetingsruimte. Bovendien bereiken we er ook eenzame ouderen mee. Maar voor kleine kustgemeenten is het moeilijker om zoiets te organiseren."

De Haan behoort tot die kleine kustgemeenten. Bibliothecaris Wilfried Saelens heeft amper personeel om zijn bibliotheek open te houden: "Sinds we elke dag open zijn tot 19 uur hebben we nagenoeg geen backoffice-uren meer over. Het OCMW organiseert hier activiteiten voor ouderen. Met dat OCMW hebben we echter geen samenwerking en ze hebben een eigen bibliotheek."

Reflex aankweken

Dat volgens een onderzoek van het West-Vlaams Economisch Studiebureau eigenaars van tweede verblijven aan de kust voor het overgrote deel (75 procent) ouder zijn dan 55 jaar en praktisch nooit gebruik maken van de openbare bibliotheek, dat wisten de meeste kustbibliothecarissen niet. Maar deze cijfers verwonderen Edwin Van Troostenberghe van Middelkerke niet: "Ik kan dat best begrijpen. Het is onze taak niet om die mensen koste wat kost een boek in de handen te duwen. Maar vermoedelijk hebben die tweedeverblijvers niet of heel weinig de reflex om naar de bib te stappen als ze informatie nodig hebben over bijvoorbeeld een gezondheidsprobleem. Wij moeten die reflex aankweken."

Boekendienst

Met een boekendienst aan huis kan de bibliotheek haar sociale functie uitspelen. Deze diensten steunen vaak op vrijwilligers. In Blankenberge zijn die vrijwilligers zelf allemaal ouder dan 55 jaar. Ze kwamen en komen vaak over de vloer van de bib en werden op die manier aangezocht voor de boekendienst. Een klant van de boekendienst wordt telkens door dezelfde vrijwilliger bezocht, die na verloop van tijd diens voorkeuren kent. In de beginfase van een boekendienst is er wel ondersteuning nodig van bibliotheekpersoneel, maar later draait de dienst volledig op de vrijwilligers.

Ook de bibliotheken van Knokke-Heist, Zeebrugge en Middelkerke hebben een boekendienst aan huis. Volgens An

Cattoor van Knokke-Heist biedt die boekendienst nog veel mogelijkheden, maar zoekt de bibliotheek nog een manier om aan prospectie te doen om de kandidaten beter te kunnen lokaliseren. De bibliotheek van Oostende heeft geen boekendienst, maar coördinator Martine Vandermaes overweegt om op termijn met een boekendienst uit te pakken.

vrijwilligers is nodig. Dat zegt Edwin Van Troostenberghe van Middelkerke: "Heel veel ouderen willen zich maatschappelijk engageren. Zij zijn voor een groot deel nog fit, zijn gepensioneerd, maar willen toch nog iets betekenen voor de maatschappij. Die ouderen bij bepaalde projecten betrekken, biedt kansen. Eén van onze uitleenposten wordt haast uitsluitend door oudere vrijwilligers open gehouden."

“ Coördinator Martine Vandermaes:
We willen niet stigmatiseren of de indruk wekken dat we activiteiten exclusief voor ouderen organiseren, maar door de keuze van het tijdstip of de inhoud van de activiteit kunnen we wel in een bepaalde richting sturen. ”

Samenwerking biedt kansen

Het in contact komen met de oudere bevolkingsgroep is misschien wel het moeilijkste voor de bibliotheken. Bibliothecharis Christine De Prest van Blankenberge: "Als we de ouderen op een efficiënte manier willen benaderen, dan kan samenwerking met verenigingen kansen bieden. Hier in Blankenberge is er een rijk verenigingsleven; verenigingen die voor een groot deel 55-plussers onder hun leden tellen. We moeten eens gaan nadenken op welke manier we samen dingen kunnen gaan doen, of hoe we bij hen promotie kunnen voeren." De Blankenbergse bibliotheek heeft in elk geval al een samenwerking opgezet met de stadsgidsen. " Samen met hen werkten we een literaire wandeling voor nieuwe inwoners uit. Die nieuwe inwoners bestaan voor een groot deel uit pensioenmigranten. Op die manier maken de mensen én kennis met de stad én met de bibliotheek." Bovendien krijgt de bibliotheek van Blankenberge in 2011 een nieuw onderkomen waar ook ruimte zal zijn om de lokale verenigingen in de kijker te plaatsen.

Ook de bibliothecaris van Middelkerke, Edwin Van Troostenberghe, ziet in het verenigingsleven een kans: "Ik wil nagaan op welke manier we structureel kunnen samenwerken, ook met onze heemkundige kring." In De Haan is er geen heemkundige kring en een samenwerking met verenigingen komt er voorlopig ook niet. Wilfried Saelens: "Nochtans worden de verenigingen vooral bevolkt door 55-plussers, maar wij hebben jammer genoeg niet de middelen om daarin te investeren."

Ook vrijwilligerswerk biedt kansen

Niet alleen samenwerking met de lokale verenigingen biedt kansen om ouderen te benaderen, ook het betrekken van

Samenwerking tussen kustbibliotheken

In tegenstelling tot andere regio's is er aan de kust nauwelijks of geen samenwerking tussen de bibliotheken. Christine De Prest van Blankenberge: "Vreemd genoeg is er inderdaad geen samenwerking tussen de kustbibliotheken. In West-Vlaanderen is er sowieso geen traditie van samenwerkingsverbanden tussen bibliotheken, op enkele uitzonderingen na. De kustbibs zijn allemaal eilandjes." Martine Vandermaes van de bib van Oostende meent dat de provincie wel een samenwerkingsverband voor de kust wil opzetten.

Promotie

Promotie voeren doen de bibliotheken via de gemeentelijke kanalen: het gemeentelijk infoblad, nieuwsbrieven van het cultuurcentrum, enz. Ook zorgt de provincie West-Vlaanderen voor publicitaire mogelijkheden. Het nut ervan wordt echter soms in twijfel getrokken. Bibliothecharis Wilfried Saelens van De Haan: "Ooit bedeeden wij meer dan 7.000 folders, slechts 24 mensen reageerden. Dat noem ik geldverspilling". Het voeren van selectieve campagnes naar bijvoorbeeld eigenaars van tweede verblijven of in bepaalde wijken is nog niet aan de orde.

Zeebrugge: een geval apart

Zeebrugge is als deelgemeente van Brugge de enige plaats aan de kust die niet bediend wordt door een hoofdbibliotheek, maar door een filiaal. De bibliotheek is 12 uur per week open, verspreid over maandag, dinsdag, woensdag

en zaterdag. Bibliothecaris Koen Calis van Brugge: "Uiteraard heeft dit nadelen. Een krantenpubliek hebben we niet in Zeebrugge en de mensen nemen al eens vaker de tram naar Blankenberge of Knokke-Heist om daar naar de bib te gaan, want die liggen veel dichterbij dan onze eigen hoofdbibliotheek. Zeebrugge heeft wel een strandbibliotheek in de zomer. Door het succes blijft die nu anderhalve maand open, 7 dagen op 7." Bij de verdeling van de budgetten wordt Zeebrugge wel in de watten gelegd. "Net omdat dit ons verste filiaal is en we beseffen dat de mensen verder moeten reizen naar de hoofdbib, krijgt Zeebrugge in verhouding meer middelen dan de andere filialen, bijvoorbeeld op het vlak van collectie."

Ook Zeebrugge heeft een boekendienst aan huis, waarbij één bibliotheekmedewerker verantwoordelijk is voor de boekendienst voor het hele grondgebied van Brugge. Filiaalhoudster Lieve Ingelbrecht: "In Zeebrugge bereiken we een 3-tal personen met de boekendienst. Ik denk dat er wel meer kandidaten zijn, maar het is niet eenvoudig om die te bereiken." Lieve Ingelbrecht is al jaren verantwoordelijk voor het filiaal Zeebrugge. Wat denkt zij over het gebruik van de bib door 55-plussers? "Het valt op dat vanaf een bepaalde leeftijd, zeg maar 65 à 70 jaar, mensen minder naar de bibliotheek komen. Mensen die vroeger wél kwamen. Nochtans is het niet zo dat ze minder mobiel zijn, want ik zie ze hier vaak voorbij fietsen. Is het omdat ze genoeg hebben aan hun krant of weekblad? Of omdat lezen meer moeite vergt?"

De wijk waar het filiaal van de Brugse bibliotheek is gevestigd, is geen wijk waar veel toeristen komen. Lieve Ingelbrecht: "In onze bib zie je geen toeristen. Wel af en toe tweedeverblijvers die hier in het dorp een stekje kochten." In het filiaal worden geen activiteiten of lezingen georganiseerd, en er is ook geen samenwerking met lokale verenigingen. Internetinitiatie is er evenmin. Maar werken in een klein filiaal heeft zijn charmes, zegt Lieve Ingelbrecht. "Je kent iedereen zo persoonlijk dat je op maat van de klant kunt werken."

Aanbevelingen

Om het aanbod en de dienstverlening naar ouderen toe te verfijnen, is er dus meer structuur nodig, zo menen een aantal kustbibliothecarissen. Een eerste vereiste daarbij is na te gaan wie die oudere precies is. Dé oudere bestaat immers niet. Er zijn wel een aantal algemene behoeften en interesses die zich vanaf de leeftijd van 55 of 60 jaar manifesteren. Die behoeften en interesses hebben onder meer te maken met toenemende vrije tijd en brengen bepaalde informatiebehoeften met zich mee. Maar er zijn ook specifieke interesses en behoeften die samenhangen met bepaalde segmenten van ouderen.

Er is dus onderzoek nodig, maar onderzoek doen betekent niet noodzakelijk een enquête organiseren, zo stelt ook de Nederlandse Vereniging van Openbare Bibliotheken. Bibliotheken kunnen bestaande onderzoeksdata raadplegen en verschillende (Nederlandse) bibliotheken hebben al marktonderzoek laten uitvoeren. Het is in veel gevallen dan ook de vraag of een bibliotheek zelf nog een marktonderzoek onder ouderen moet uitvoeren. De meeste onderzoeken zijn wel in Nederland uitgevoerd, maar om een algemeen beeld te vormen, kunnen we er toch gebruik van maken⁴. Ook om de specifieke behoeften en interesses van bepaalde segmenten in kaart te brengen, kunnen we een beroep doen op reeds gevoerd onderzoek⁵. Verder kunnen sleutelinformanten zoals mensen uit het verenigingsleven veel kennis over de doelgroep inbrengen. Bovendien bestaat de kans om later tot een samenwerking met deze verenigingen te komen.

Eén of meerdere segmenten kiezen is een volgende logische stap in een gestructureerd beleid. Aan de kust zijn de vereenzaamde ouderen en tweedeverblijvers doelgroepen waarop zeker kan worden gefocust. Het afstemmen van aanbod en dienstverlening kan gebeuren door kritisch zelfonderzoek, het toetsen en bijsturen van de bestaande dienstverlening en het bestaande aanbod en eventueel door een nieuw aanbod te creëren. Dat vernieuwd aanbod kan ook worden ontwikkeld in samenwerkingsverband of met de hulp van vrijwilligers, die steeds belangrijker worden in onze geïndividualiseerde maatschappij. Promotie via netwerking en via de juiste kanalen vormt het sluitstuk van een gestructureerd beleid naar 55-plussers toe. Uiteraard moet er ook permanente evaluatie zijn.

Het opzetten van een samenhangend beleid naar ouderen toe zou voor de kustbibliotheek een belangrijke beleidsoptie moeten zijn. En samenwerking kan kansen bieden. Daarnaast worden de mensen die vaak aan zee verblijven in hun tweede eigendom zo goed als niet bereikt; inspanningen zouden moeten worden geleverd om hen wél te bereiken. Ten slotte is het aanpakken van de vereenzaming aan de kust zeker geen taak voor de bibliotheek alleen, maar de bibliotheek kan haar sociale functie op dat vlak wel nog beter uitspelen. Samenwerking tussen de kustbibliotheken rond een thema als vergrijzing zou ook vruchten kunnen afwerpen. Het streekgericht bibliotheekbeleid van de provincie West-Vlaanderen kan misschien voor de aanzet zorgen?

Noten

1. Lokale statistieken [Online Resource]: uw toegangspoort tot cijfers / Studiedienst van de Vlaamse regering. – [S.l.] : [s.n.], [s.a.]. – Tekst: ill. – Datum laatste controle : 29-10-2009. – Datum laatste mutatie : 29-10-2009. URL: http://aps.vlaanderen.be/lokaal/lokale_statistieken.htm
2. Bron: VWest-Vlaams Economisch Studiebureau
3. Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering, Lokale Statistieken, http://aps.vlaanderen.be/lokaal/lokale_statistieken.htm
4. Enkele voorbeelden:
Lang zullen ze lezen: een handreiking voor het opzetten van een seniorenbeleid voor de basisbibliotheek / [Peter Spuij, adviseur Senioren ; Anne-Marie Terlouw, medewerker Collectie]. – Hoofddorp: ProBiblio, cop. 2006. – 55 p.: ill.

Wie de senioren heeft, heeft de toekomst : onderzoek ouderenbeleid openbare bibliotheken / Cedric Stalpers. – [S.l.]: Vereniging openbare bibliotheken, 2004. – [15] p.
Rapportage ouderen 2006: veranderingen in de leefsituatie en levensloop / Alice H. de Boer (red.). – Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2006. – 281 p.: ill.
50+ Expertisecentrum [Online Resource]: geeft kleur aan grijs. – [S.l.]: Sanoma Uitgevers: Programmablade AKN, [s.a.]. – Tekst: ill. – Datum laatste controle: 29-10-2009. – Datum laatste mutatie: 29-10-2009. URL: <http://www.50plusexpertisecentrum.nl/>

5. Onder meer:
Het kustkompas 2007 [Online Resource]: indicatoren als wegwijzers voor een duurzaam kustbeheer. – Oostende: Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer Provinciaal Ankerpunt Kust, cop. 2007. – Tekst: ill. - Datum laatste controle: 29-10-2009. – Datum laatste mutatie: 29-10-2009. URL: http://www.west-vlaanderen.be/NL/CultuurVrijeTijd/socialeplanning/Documents/welzijn_zorg/sociale_planning/publicaties/kustkompas2007.pdf

SAMENVATTING

De kust wordt gekenmerkt door een sterk vergrijzde bevolking. De bibliotheken aan de kust besteden in hun beleidsplannen veel aandacht aan die vergrijzing. In de praktijk blijkt het echter niet altijd eenvoudig om die grote en diverse bevolkingsgroep efficiënt te benaderen. De kustbibliothecarissen duiden op de noodzaak aan een gestructureerd beleid. Eén of meerdere segmenten uit de doelgroep kiezen en gericht gaan werken op het vlak van aanbod, dienstverlening en promotie zijn noodzakelijke stappen in zo'n gestructureerd beleid. Verder biedt samenwerking met het verenigingsleven en het betrekken van vrijwilligers bij de werking zeker kansen.

ABSTRACT

The seaside is characterized by a strongly ageing population. The coast libraries give a lot of attention in their policy plans to that demographic ageing. However in practice it proves not always simple to approach this large and diverse population efficiently. The coast librarians indicate the need of a structured policy. Choosing one or more segments from the target group and work well aimed in the field of offer, service and promotion are necessary steps in such a structured policy. Furthermore, cooperating with associations and including volunteers offers a lot of possibilities.

EBSCO Benelux
wenst al haar relaties
een inspirerend 2010!

EBSCO Information
Services B.V.
Postbus 204 - 1430 AE
Aalsmeer - Nederland
Tel: +31 (0)297 386 386
Fax: +31 (0)297 386 387
mailnl@ebSCO.com
www.ebSCO.nl

EBSCO
information to inspiration